

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 223/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen huoltovarmuusvaraston vanhentuneista tuotteista ja niiden laadusta, luotettavuudesta ja valvonnasta, sekä huoltovarmuusvaraston toiminnasta tulevaisuudessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Arja Juvosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 223/2020 vp:

Miten hallitus varmistaa, että huoltovarmuusvarastossa olevat ja sieltä erityisvastuualueille jaettavat tuotteet ovat laadultaan käyttökelpoisia ja luotettavia,

miten hallitus huolehtii siitä, että huoltovarmuusvaraston valvonta liittyen tuotteisiin toteutuu erityisesti silloin, kun käyttöön otetaan päivämäärältään vanhentuneita tuotteita,

mihin toimiin hallitus ryhtyy varmistaakseen, että huoltovarmuusvarasto varastoi kriisiajan tarpeita vastaavan määrän käyttökelpoisia tuotteita ja tuotteiden käyttökelpoisuutta valvotaan jatkuvasti ja asianmukaisesti,

mihin toimiin hallitus ryhtyy, jotta huoltovalmiusvarastosta ei löydy vastaavia virheitä tulevaisuudessa, eli vuosia vanhentuneita tuotteita, ja

onko huoltovarmuusvarastossa havaittu muita vanhentuneita tuotteita kuin kasvomaskoja ja onko muita tuotteita myös mahdollisesti välitetty eteenpäin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Elämme poikkeuksellisia aikoja. Maailman terveysjärjestö WHO on julistanut maailmanlaajuisen pandemian koronaviruksen vuoksi ja Suomessa on otettu käyttöön valmiuslaki. Hallitus tekee kaikkensa epidemian hillitsemiseksi, terveydenhuollon kantokyvyn varmistamiseksi sekä sosi-aali- ja terveydenhuollon henkilöstön ja riskiryhmien suojelemiseksi. Lisäksi yhteiskunnan kriittiset toiminnot on pidettävä käynnissä.

Laki huoltovarmuuden turvaamisesta (1390/1992) määrittää poikkeusolojen varalta tarpeelliset ja huoltovarmuuden kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot sekä niihin liittyvät järjestelmät. Peruslähtökohtana huoltovarmuuden turvaamisessa on, että Suomessa on riittävä valmius hyödykkeiden tuottamiseksi sekä tuotannon, jakelun, kulutuksen ja ulkomaankaupan ohjaa-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 223/2020 vp

miseksi. Huoltovarmuuden yleiset tavoitteet ja niiden mukaisen vaatimustason asettaa valtioneuvosto. Ministeriöt vastaavat huoltovarmuuden kehittämisestä ja sen edellyttämistä varautumistoinenpiteistä omalla toimialallaan. Huoltovarmuuden kehittäminen ja varautumistoinien yhteensovittaminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain mukaan Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä on kehittää ja ylläpitää huoltovarmuutta. Yksi Huoltovarmuuskeskukselle säädetyistä tehtävistä on ylläpitää valtion varmuusvarastoissa materiaaleja, jotka ovat välttämättömiä huoltovarmuudesta annetun lain tavoitteiden täyttämiseksi. Huoltovarmuuskeskuksella ei ole suoraan laista johtuvia velvoitteita sellaisten suojarusteiden hankkimiseksi ja varmuusvarastojen ylläpitämiseksi, jotka ovat tarpeen COVID-19 viruksen torjumisessa.

Valtioneuvoston joulukuussa 2018 antaman päätöksen huoltovarmuuden tavoitteista (1048/2018) mukaan terveydenhuollon huoltovarmuus perustuu kansainvälisiin lääke-, hoitotarvike- ja lääkin-tälaitemarkkinoiniin. Päätöksessä todetaan, että sosiaali- ja terveysministeriö arvioi ja kehittää yhteistyössä huoltovarmuusorganisaation kanssa tärkeimpien lääkkeiden, mukaan lukien eläinlääkkeiden, ja terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden velvoite- ja varmuusvarastointia sekä säilytystä vakavien häiriötilanteiden, tartuntatautien ja poikkeusolojen varalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö päätti 23.3.2020, että vallitsevissa koronaviruspandemiaan liittyvissä poikkeusoloissa on perusteltua ottaa käyttöön valtion varmuusvarastoissa olevat suojavälineet, koska osalle sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoista oli havaittu tarve täydentää varastojaan, eikä tarvittavia suojaimeja ole ollut saatavilla riittävästi kaupallisista varastoista tuotteiden maailmanlaajuisesti poikkeuksellisen kysynnän vuoksi. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 24.3.2020 lääketieteellisen välineistön riittävyyden turvaamisesta COVID19-tilanteesta todetaan, että varastoista voidaan jakaa käytettäväksi myös sellainen välineistö, jossa valmistajan ilmoittama käyttöaika on jo päättynyt, mutta joka on VTT:n toimesta tarkastettu ja todettu käyttökuntoiseksi.

Valtion varmuusvarastosta on edellä mainitun valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti jaettu hengityssuojaimia, jotka ovat pakkausmerkinnöiltään vanhentuneita. Näiden tuotteiden osalta ei ole ollut tarkoitus pitää valtion varmuusvarastoa. Tuotteet on hankittu pandemian varalle vuonna 2009 eikä niitä ole kierrätetty, mutta ei myöskään tuhottu. Kansallisen pandemiasuunnitelman mukaan materiaalien (mm. hengityssuojaimet) riittävä määrä on ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden vastuulla muun varautumisen ohella. Pandemiavarautuminen on tarkasteltava kokonaisuutena koronaviruskriisin jälkeen, ja tässä yhteydessä on varmasti syytä arvioida myös suojarusteiden varastoimisen järjestelyt.

Vuonna 2009 hankittujen hengityssuojaimien toimivuus on testattu VTT:llä helmikuussa 2020. VTT totesi tuotteiden olevan suojaavuusominaisuuksiltaan käyttökelpoisia. Hengityssuojaimille VTT:n laboratoriossa teetettyjen testitulosten perusteella voitiin todeta, että hengityssuojaimet täyttävät yhä vähintään P2 suojaintason. WHO:n ohjeistuksen mukaan käyttösuositus on joko P2 tai P3 hengityssuojain.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 223/2020 vp

Valtion varmuusvarastossa pidettävät raaka-aineet ja tuotteet ovat käypää kauppalaatua, pois luki edellä mainitut VTT:n tarkastamat hengityssuojaimet. Näitä varastoja kierrätetään ja valvotaan jatkuvasti. Hengityssuojaimet on siis testattu ja ne on todettu suojaavuusominaisuuksiltaan käyttökelpoiseksi. Varmuusvaraston tarkoitus on antaa aikaa korjaaville toimenpiteille ja sopeutumiselle. Niillä ei ole tarkoitus taata yhteiskunnan toiminnan jatkuvuutta pitkäaikaisesti.

Hengityssuojaimien varastoinnilla ja istuvuudella käyttäjälle on suuri merkitys niiden antaman suojan osalta. Hengityssuojaimet eivät ole sterilipakattuja vaan tehdaspuhtaita. Huoltovarmuuskeskus on noudattanut suojainten varastoinnissa valmistajan antamia ohjeita. Suojaimet on säilytetty alkuperäisissä tehdaspakkauksissa tasalämpöisessä huoneenlämmössä, kosteudelta suojassa sekä valottomassa tilassa. Suojaimet ovat tehtaan alkuperäisissä pakkauksissa ja tuotteet on pakattu kartonkeihin. Kartongit ovat olleet kauttaaltaan muovitetuilla lavoilla. Nauhalliset tuotteet säilyttävät käyttökänsä paremmin kuin kumia sisältävät materiaalit, ja tarvittaessa kumiosa on vaihdettavissa.

Kirurgisten maskien osalta tuotteita valmistetaan myös ilman päivämäärämerkintöjä. Kirurginen maski suojaa käyttäjää mm. roiskeilta, mutta ei tarjoa saman tasoista hengityssuojaa kuin varsinaiset hengityssuojaimet. Visiirit ovat pääsääntöisesti tuotteita, jotka eivät vanhene.

Huoltovarmuuskeskus jakaa varmuusvarastoissa olevat tuotteet sairaanhoitopiirien kautta alueiden sosiaali- ja terveydenhuollon kaikille toimijoille sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksen mukaisesti. Varastoja puretaan erissä. Näillä toimenpiteillä saadaan lisäaikaa suojainhankintojen tekemiseksi globaaleilta markkinoilta ja mahdollisen kotimaisen tuotannon käynnistämiseksi. Lisäajan saaminen täydentäville toimenpiteille ja toisaalta materiaalin saaminen käyttöön nopeasti kehittyvässä tilanteessa ovat varmuusvarastoinnin keskeisiä periaatteita.

Sosiaali- ja terveysministeriön tukipyyntöjen perusteella Huoltovarmuuskeskus hankkii markkinoilta lisää suojaimia, koska mikään varmuusvarasto ei yksin pysty vastaamaan nyt meneillään olevan pandemian tarpeisiin. Uusia hankintatilauksia tekevät Huoltovarmuuskeskuksen lisäksi useat sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat, esimerkiksi yliopistollisten sairaanhoitopiirien logistiikkayksiköt. Lisäksi olemassa olevien hankintakanavien rinnalle etsitään jatkuvasti uusia mahdollisuuksia hankintojen tekemiseksi ja tehostamiseksi.

Helsingissä 15.4.2020

Työministeri Tuula Haatainen